

Jo vairāk informācijas, jo mazāk baumu jeb Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļas liktenis

Ilustratīvs foto

Lidija Kirillova

Kopš Veselības ministrija izvirzījusi mērķi uzlabot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti, pieejamību un efektivitāti visā Latvijas teritorijā, tajā skaitā arī Preiļu novadā, caur plašsaziņas līdzekļiem sabiedrībā nonāk neskaidra un reizēm pretrunīga informācija. Tieši šī neskaidrība ir lielisks pamats dažādām baumām, kas pamatīgi uzkurina cilvēku prātus. To “vārīšanos” labi var novērot sociālajos tīklos, kur karstas diskusijas virmo ne pa jokam.

Šoreiz runa ir par Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļas likteni. Gadiem ilgusās runas par “slēgs”, “neslēgs” arvien vairāk uzkarst. Skaidras informācijas trūkums nenāk par labu, tāpēc centīsimies noskaidrot apstākļus, piedāvājot dažādus viedokļus par situāciju.

Neziņa nenāk par labu ne mātei, ne bērnam

Gunda ir topošā māmiņa no Preiļiem, jau devusies pirmsdzemdību atvaļinājumā. Lūgta pastāstīt, kā jūtas, kad skaidri nezina, vai būs iespēja dzemdēt Preiļos, viņa teica: «Es dzīvoju piecu minūšu gājiena attālumā no Preiļu slimnīcas un dzemdību nodaļas. Šis man būs jau otrais bērniņš. Pirmā meitiņa piedzima tepat Preiļos, tāpēc biju pārliecināta, ka arī otro mazuli sagaidīšu te. Kad paliku stāvoklī ar pirmo, vēl dzīvojām Rīgā, bet pēc tam spontāni un diezgan ātri pārcēlāmies uz Preiļiem. Sāku pētīt, kādas ir grūtnieču aprūpes iespējas, un uzdūros ļoti labām atsauksmēm par Preiļu dzemdību nodaļu un dakteri Kļaviņu. Stājos pie viņa uzskaitē. Mana pieredze bijusi tikai pozitīva, biju aprūpēta un apcūbināta. Man ļoti patika tas, ka nav konveijera sajūtas, par ko esmu dzirdējusi lielajās slimnīcās. Biju vienīgā dzemdētāja tajā dienā, man bija visa personāla uzmanība.

Jau vasarā izdzirdēju, ka nodaļu, iespējams, slēgs. Tas bija šoks. Rudenī runas par slēgšanu kļuva nopietnākas. Laikā, kad sieviete ir stāvoklī, jau tāpat pietiek visādu stresu un pārdzīvojumu, bet, kad tev pasaka, ka, iespējams, nevarēsi dzemdēt piecu minūšu attālumā no mājām, ka līdzās nebūs dakteris, kurš visus deviņus mēnešus rūpējies par tevi, zina pilnīgi visu, jūties neomulīgi. Ārpus Preiļiem tuvākā dzemdību nodaļa, brauc uz kuru pusi gribi, ir stundas attālumā. Man tās būs otrās dzemdības, kas bieži vien notiek ātrāk, tāpēc stress ir liels. Citās slimnīcās es nezinu ne personālu, ne nodaļu, ne dakterus. Tagad laikam jāplāno ekskursijas, jāskatās, kur braukt, kur noparkot mašīnu, kur atrodas uzņemšanas nodaļa. Var likties, ka tie ir sākumi, bet tā nav, jo ir jāsazinās ar svešu dzemdību nodaļu, jāuzdod interesējošie jautājumi.

Preiļos esmu izgājusi jauno vecāku kursus, bijām ekskursijā pa nodaļu. Vai man jāstājas jaunus kursus citur, lai apskatītu nodaļu? Kad es to paspēju? Ir decembris, svētki, kursi nekur netiek organizēti.

Neliekos mierā un visu laiku interesējos, kā tad būs. Man atbild dažādi – neesam kompetenti, neko nezinām, varbūt līdz vasarai strādāsim... Arī no pašvaldības puses, kas ir slimnīcas dibinātājs un galvenais likteņa noteicējs, skaidrības nav. Pieejams

vienīgi domes priekšsēdētāja video ar statistiku, nodaļas uzturēšanas izmaksām, ka vērsušies Veselības ministrijā. Vārdu sakot, viss runu līmenī, bet skaidrības nav.

«Esam darījuši visu, kas mūsu spēkos»

Tā atzīst Preiļu slimnīcas **dzemdību nodaļas ilggadējais vadītājs Juris Kļaviņš**. Viņa pārliecība ir tāda, ka dzemdību nodaļas darbinieku kolektīvs jau vairāku gadu desmitu garumā ir darījis visu iespējamo, lai nodaļa darbotos un pacientu atsaucsmes būtu tikai labas.

«Jau cik gadus mums, nodaļas personālam, dzīve ir vienā stresā. Kā nāk gada beigas, tā sāk runāt – varbūt slēgt, varbūt vēl gadiņu paturēt, dzemdību maz, finansiāli nevar pavilkt. Tā mēs cīnījāmies, ļoti atbalstīja arī vietējā sabiedrība. Pašvaldības vadītājs arī tagad mēģina kaut ko *augšā* runāt, bet... Lieta ir tāda, ka finansējumu no valsts mēs gūstam, tā teikt, caur dzemdību gadījumu. Ja dzemdību gadījumu nav, tad arī naudas nav. Jau sen runā par to, ka dzemdību nodaļu ir jēga uzturēt tikai tad, ja gadā tur notiek vismaz 500 dzemdības. Tad iespējams segt reālos izdevumus.

Taču vēl ir kvalitātes prasības, kurām tagad noteikts vēl augstāks līmenis, kas senāk tika pieprasīts valsts galvenajām slimnīcām. Tāds piemērs ir, piemēram, prasība pēc neonatologa diennakts dežūrām dzemdību nodaļā. Ne pediatra, kā bija līdz šim, bet tieši neonatologa, kas ir speciālists, kurš ārstē jaundzimušos bērnus līdz viena mēneša vecumam. Preiļos tāda speciālista nav, es apšaubu arī to, ka citas slimnīcas spēs šo prasību izpildīt. Gadu gadiem nepieciešamības gadījumos mazuļus no Preiļiem veda uz perinatālo centru Jēkabpils slimnīcā. Viņiem bija speciāli aprīkota automašīna, kas atbrauca un aizveda mazo. Tagad jēkabpiliešiem tāda transportlīdzekļa nav. Aprīkota automašīna ir Rīgā, mēs sazināmies un viņi brauc šurp, pa ceļam izlemjot, atstāt bērniņu Jēkabpilī vai vest uz Rīgu.

Tagad par galveno – finansiālo segumu, kas veidojas no dzemdību gadījumiem. Jo dzemdību mazāk, jo veidojas lielāks mīnuss. Patiesībā mēs esam visdārgākā nodaļa slimnīcā. Ja domājam saimnieciski, tad rodas jautājums – kāpēc ieguldīt naudu tur, kur neredz perspektīvu? Nevar taču mūžīgi ņemt no slimnīcas kopējā budžeta,

arī pašvaldība kā dibinātājs nav ar tādu rociņu, ka var bezgalīgi palīdzēt.

Manas darba pieredzes laikā, un tie ir gadu desmiti, Preiļos nekad nav notikušas 500 dzemdības gadā. Man pieejama statistika no 1995. gada, kad notika 329 dzemdības. No 1996. līdz 2006. gadam dzemdību skaits bija zem 300, un tas jau bija laiks, kad pašvaldība un sabiedrība aktīvi iestājās par to, lai dzemdību nodaļu Preiļos saglabātu. Apzinīgi strādājām, nepadevāmies, darījām visu, lai mūs novērtē. Šķiet, tas izdevās, jo no 2007. gada dzemdību skaits Preiļos sāka pieaugt, kaut citur reģionā turpināja kristies. 2014. gadā reģistrētas vairāk nekā 400 dzemdības, bet rekords bija 2016. gadā – 481 dzemdību gadījums. Pat Rēzeknē bija mazāk. 2022. gads bija pēdējais ar dzemdību skaitu virs 400, sekoja 2023. – 348 dzemdības, 2024. gads – 316 dzemdības. Šogad decembra sākumā mūsu dzemdību nodaļā 192 dzemdībās pasaulē nākuši 193 mazuļi. Līdz gada beigām būs knapi divi simti. Arī tuvākā perspektīva neko labāku nesola.

Ir jāsaprot, ka valstī iestājusies dziļa demogrāfiskā krīze. Kritums jūtams visur. Starp citu, citās Latgales slimnīcās dzemdību skaits sāka samazināties ātrāk nekā pie mums, jo daudzas topošās māmiņas savam lielajam brīdim izvēlējas mūs. Interesanti, ka no visām dzemdētājām tikai 15 % ir Preiļu novada iedzīvotājas, pārējās ir no kaimiņu un attālākiem novadiem. Pāris gadus turējāmies, bet nu visi resursi izsīkst, jo jaunatne ir projām Rīgā vai ārēmēs. Arī ārsti, nodaļas personāls palēnām noveco, paaudžu maiņa vairs nenotiek tik operatīvi. Kāpēc lai jaunie speciālisti brauktu uz attāliem reģioniem, kur neredz nākotnes perspektīvas?..

Man kā nodaļas vadītājam noskaņojums nav optimistisks, lai gan pagaidām neviens nav tieši pateicis – nodaļu slēdzam. Tādu lēmumu var pieņemt tikai slimnīcas dibinātājs – Preiļu novada pašvaldība. Tā kā nekāda rīkojuma nav, turpinām darbu decembrī, sastādīts dežūru grafiks janvārim. Protams, ka darbinieki domā, kā būs tālāk. Slimnīcas vadība apgalvo, ka bez darba neviens nepaliks, būs iespēja profilēties un strādāt citās nodaļās. Vienlaikus labi saprotam, ka mūsu zaudējumu segšana notiek uz citu nodaļu pacientu rēķina. Nākotnē, nenodrošinot valsts noteiktos kvalitatīvos un kvantitatīvos rādītājus, slimnīca vispār nesaņems finansējumu par padarīto darbu.»

Valsts negrasās slēgt slimnīcu, par dzemdību nodaļu jālemj pašiem

Lai lasītāji saprastu, kas tuvākajā nākotnē notiks ar slimnīcu tīkla attīstību, kā mainīsies veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāte, pieejamība un efektivitāte, kas paliks un kas tiks zaudēts, komentāru lūdzām sniegt **Veselības ministrijas Veselības aprūpes departamenta direktorei Sanitai Jankai**. Lūk, ko viņa teica:

«Informatīvais ziņojums par slimnīcu tīkla attīstību, tā apspriešana pašlaik nozīmē, ka mēs pasakām, kā turpmāk virzīsies lietas un kādi ir mūsu uzdevumi. Galvenais, ka pāriesim uz trīs līmeņu slimnīcām. Tās savā starpā atšķirsies ar to, kādus stacionāros veselības aprūpes pakalpojumus katrā līmenī nodrošinās. Gribru uzsvērt, ka reforma nenotiek vienā brīdī, to plānots pabeigt līdz 2029. gadam, ejot soli pa solim uz priekšu. Kāpēc to darām? Lai nodrošinātu stacionāros veselības aprūpes pakalpojumus, ir jābūt prasībām, kas slimnīcām jānodrošina. Ja ir ķirurģijas nodaļa, tad jābūt iespējai izdarīt operācijas, jābūt visiem palīgdienestiem. Tas pats attiecas arī uz dzemdību nodaļām.

Pašlaik ziņojumā nav teikts, kas būs ar katru konkrētu slimnīcu, bet ir iezīmēta vīzija. Tālāk notiks sarunas ar katru slimnīcu, tiks vērtētas iespējas – gan tas, kas ir materiāli tehniskajā nodrošinājumā, gan cilvēkresursos. Vēlos, lai sabiedrība zina – neviena slimnīca netiks slēgta, vienīgi atšķirsies sniegto pakalpojumu ziņā. Ja gadījumā kāda slimnīca izlems neturpināt sniegt stacionāros pakalpojumus, tas būs tikai un vienīgi slimnīcas pašas un dibinātāju lēmums.

Kas attiecas uz valdībā apstiprināto Mātes un bērna veselības uzlabošanas plānu 2025.–2027. gadam, tur ir viss, kas saistīts ar grūtniecību.

Ja runājam konkrēti par Preiļu gadījumu, vēlmi pārtraukt sniegt dzemdniecības pakalpojumus iniciējusi pati slimnīca. Acīmredzot ir kādi argumenti šādam plānam. Pieļauju, ka tie ir finansiāli apsvērumi, bet es nevaru komentēt, jo viņi paši ir analizējuši savus finansiālos un citus rādītājus, vērtējuši nākotnes prognozes.

Ja slimnīca un pašvaldība šādu lēmumu pieņems, valstij jādomā, kādā veidā pakalpojumu nodrošināt reģiona iedzīvotājiem. Taču tas nenotiek vienā mirklī, ir noteikta procedūra ar brīdināšanu un tā tālāk, lai veiktu priekšdarbus pakalpojuma tālākai nodrošināšanai. Ja Preiļos uz vietas tiks pieņemts lēmums par slimnīcas dzemdību nodaļas slēgšanu, ministrijā tālāk domāsim, kā rīkoties, lai neciestu iedzīvotāji un pacienti.

Mūsu uzdevums ir nodrošināt, lai pakalpojums ir kvalitatīvs un drošs. Lai to garantētu, nepieciešams noteikt prasības. Prasību izstrādē noteikti piedalījās arī dzemdniecības speciālisti, tas nebija ministrijas izdomājums. Pieļauju, ka slimnīca to ir vērtējusi un šī vērtējuma dēļ tapusi doma par nodaļas slēgšanu.»

Lēmums par dzemdību nodaļas slēgšanu tiks pieņemts ne ātrāk par februāri

No visa iepriekš teiktā saprotams, ka atbildību par dzemdību nodaļas darbu vai tās slēgšanu ministrija neuzņemas, tā teikt, pašiem uz vietas jātiek galā ar lēmumiem. Preiļu novada pašvaldība ir viens no SIA «Preiļu slimnīca» dibinātājiem, tāpēc lūdzām **novada domes priekšsēdētāju Aldi Adamoviču** ieviest skaidrību.

«Pašlaik dzemdību nodaļa strādā ar mīnusiem, ko sedz no slimnīcas kopējā budžeta. Līdz ar to tiek atņemts finansējums citiem pakalpojumiem. Zināmas arī problēmas ar kadriem. Tikko kāds no ginekologiem saslimst, darba ritms izjūk, nodaļa jāver ciet. Esam izmēģinājuši visādi, bet jaunus speciālistus piesaistīt nav izdevies. Par katru dzemdību gadījumu slimnīcai no valsts tiek piešķirti no septiņiem līdz deviņiem simtiem eiro. Šogad notikušo dzemdību skaits ir daudz par mazu, lai nodrošinātu nodaļas pastāvēšanu. Gada kopskaitlim pat nav nozīmes – divi vai trīs simti – rezultāts nav pietiekams. Sanāk, ka uz citu pakalpojumu rēķina uzturam dzemdību nodaļu, kur dzemdējušo Preiļu novada sieviešu skaits ir varbūt nepilni 20 procenti.

Situācija ir tāda, ka līdzīgā veidā vēl varam pavilkt kādu brīdi, bet, ja nebūs papildu naudas no valsts, nodaļa būs jāslēdz. Līdz ar to nervozē ārsti, slimnīcas vadība, nervozē pacienti. Vienīgais, ko varu pateikt – tuvāko pāris mēnešu laikā Preiļu slimnīcā dzemdību nodaļa strādās.»

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Jo vairāk informācijas, jo mazāk baumu jeb Preiļu slimnīcas dzemdību nodaļas liktenis» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds